HOMO POLITICUS,

HOC EST:

CONSILIARIUS NOVUS, OFFICIARIUS ET AULICUS,

ſecundum hodiernam Praxin.

AUCTORE

PACIFICO à LAPIDE.

COSMOPOLI.

M. DC. LXV.

HOMO POLITICVS,

Hoc eſt:

CONSILIARIUS NOVUS, OFFICIARIUS ET AULICUS,

ſecundum hodiernam Praxin.

PLurimi ſunt Authores, qui Hominem Politicum hujus ſeculi variis informant Præceptis, quorum tamen pauci pro temporum & ingenii ratione aliquid præſtiterunt, verùm qui perfectum formarint formentque, præſertim ad ſingulas Reſpubl. meo judicio adhuc nullus extitit. Proinde operæ pretium exiſtimavi, partim ex meo ingenio inventa, aliorum moribus actionibuſque probata, partim ex Jeſuitarum placitis, moribus, Conſiliis, & denique ex Veterum & noſtri ſeculi Exemplis hauſta Præcepta, quâ poterit fieri brevitate & Compendio in chartam conjicere, unde conſpici poſſit, quibus mediis hodie Politici ad honorum & dignitatis culmen aſcendant, & ad divitiarum ingentes theſauros, Regum denique & Principum gratiam aſpirent.

Principiò naturæ quiſque ſuæ, virium & ingenii facultates noviſſe debet, & probè expendere, ad quæ quis aptus ſit vel ineptus, & naturæ ſemina ſequenda potius, quàm illis adverſando fruſtra opera & ætas inſumenda. Si tamen non prorſus ſtupidi ſis ingenii, eligas Præceptores & Moderatores conformandis moribus hujus ſeculi & informando animo aptos, fidos & diligentes, illis te, tua ſtudia, vi-

tamque totam credas, illos secteris, mores æmuleris, inq; omnibus te accommodes: inde fiet ut plus tibi credant, plus diligentiæ in te conferant, sibique, si non pares æmulos tamen formare conentur. Illi sunt hoc tempore Lojoliticæ Societatis Religiosi, qui, dici non potest, quâ arte, quâ industriâ in omni doctrinâ & ad præsentis temporis rationem mores formare possint: neque te Religio avocet; persuasio quædam est, & superstitiosa Pietas, imò pura puta deceptio, quæ homini Politico, si finem suum assequi vult, non magni æstimanda; neque certè (quod principio notandum) uni Religioni se mancipare ita convenit, ut ei adhæreas tenaciter, sed ut in omnibus eam simulare dissimulareq; (sicut temporis & loci necessitas ex tua utilitate voluerit) semper discas: Omnes siquidem Religiones à pura mente profectæ, intentionemque & conatum colendi Dei habentes, ei gratæ sunt, ac per omnes illas salus æterna speranda: prout hoc libertinorum axioma quidam magni nominis Princeps piè defendit. Eorum Lojolitarum itaque ductum in moribus & artibus sequere.

Ad annos discretionis perveniens, elige, quid ingenio congruum, quid proposito studio sit conveniens; & tum initium à Politicorum Præceptorum libris sumendum, inprimis Machiavelli famosissimi illius Politici Itali Princeps, ut & reliqua ejus scripta iterum iterumque perlegenda, qui Consilia Politico & Consiliario Principis necessaria inter omnes Politicos optimè suggerit; ut ab ineunte ætate semper singularia præ reliquis discas, quod in aliis non item inveniatur; idque in sermone, gestibus, arte, nempe ut linguam formes promptissimam, inque omnibus expeditissimam, ut vocis gravitati adsuescas, idque si à natura non datum, Demosthenis celeberrimi Græciæ Oratoris exemplo

corri-

corrigas, ut alios imiteris: Verùm enim est illud vetus verbum, Lupum quidem auribus haud teneri posse, populum autem inde maximè duci oportere, & præclare quidam ait: nemo magnam Potentiam sine Eloquentia est assecutus. Neque pudeat affectare doctiores, donec in mores proprios abeas, qui cum gravitate juncti, humanitatis quandam speciem simulatam præ se ferant, ore quidem & vultu, ut subridens quasi intuearis & alloquaris omnes, ut gestibus & alias illis seriò velle videaris. Alcibiadem historiæ tradunt tanta fuisse animi facilitate, ut diversis contrariisque moribus facile consuesceret, & veluti Polypus ad subjecti soli speciem faciem coloremque mutaret; adeo, ut secundum diversos populos, ad quos divertebatur, variaret & mores, planè ita, ut illic natus educatusque videretur. Nam cum in Lacedæmonia versaretur, gravis & severus esse videbatur, manuque strenuus, in Ioniâ autem iners, delicatus ac mollis voluptatibus pro more gentis diffluebat; sed cum hæc sint omnia vulgata, plura non addo.

Fr. de Mausełaer. Legat. l. 1. diss. 25.

AElian. & Plutarch. in vit. Alcib.

In hoc verò cardo rei consistit, ut artem excolas: rarissimi enim sunt, qui nullis imbuti litteris ac artibus naturæ tantum ductu ad culmen honoris adspirare potuerunt. Unicum in Galliis exemplum in Henrico Mommorancio Connestabili & in Septimaniâ Prorege annotavit insignis nostri seculi Historicus: At nec omitti debet, inquit, non modo Mommorancium nescivisse literas, sed ne prima quidem Elementa: ut portento haud absimile videri possit, virum litterarum penitus rudem, solo naturæ genio summum rerum apicem assequutum, quem ambiguis temporibus tenuit, tanta laude, ut Aulicorum ætatis suæ Princeps fuerit, seu natales, seu fortunam attendas, aut dotes animi. Hæc ille. Iccirco primò quidem omnigenam tibi scienti-

B. Gramond. hist. Gall. l. 1. p. m. 51. add. lo. de Bussier. Hist. Fr. l. 23. p. 493.

am artium quarumvis, si non exquisitam & distinctam, tamen talem qualem & confusam compares, ut de omni scibili disserere possis. Si verò ingenii viam præcludit stupiditas, medicamentis corrigere nec pudeat, nec religio tibi sit ad artes confugere alias, puta Memorativam, Lullisticam, Cabalisticam minorem & majorem, Magiam, Doctrinam spirituum & conjurationum arcana, & similes, quarum beneficio, si fidos præsertim Præceptores, quales sunt ignei Ignatii Hispani socii ac discipuli, nactus fueris, quasvis non saltem artes comprehendere perfectè, sed ad abstrusiora naturæ, arcana consiliorum, prævisos rerum eventus pervenire poteris; imò hoc inde habebis beneficii, ut quod natura tibi denegavit prorsus, hæ artes suppleant, ut nec ingenio, nec arte, nec quidquid inter homines magnum & singulare habetur, te quisquam major sit futurus.

Hisce artibus instructo summâ curâ videndum, qui mores nostro Politico conveniant ad hæc tempora. Continentem habeas linguam, nihil effutias temerè, secundum illud,

Io. à Chokier Thesaur. Pol. Aphor. part. 2. l. 3. disc. 32.

Ne gesticulatim loquere, aut caput manusque jacta nimis, hæc optimè dicta devenustant. Sed nec sic, quasi cum quo alio levis loquare, spectes aliorsum; tua frons sit apta fronti, sed utrumque modesti dabis, alterna reponens.

Neque quicquid in buccam venit, garrula lingua prodat; tacuisse enim neminem pœnituit, dixisse permultos. Pythagoræ insiste vestigiis, cui maximè probatum fuit silentium, & eorum quæ dicere nihil attineret taciturnitas. Neque verbum ullum à te temerariò excidat, quod non vel aliis placere, vel tibi commodo esse poterit. Nec tu tam veri tenax sis, ut non fingere tanquam aranea artificiosè, quod ad tuam faciat utilitatem & institutum tempestivè discas: hoc optime perpendens Gallus quidam scripsit; *Le fonde-*

Silhon en Ministre d'Estat l. 2. part. 1. disc. 14.

fondement de cette opinion est, qu'encore que le mensonge soit defendu, & que ce soit une chose indigne de l'homme, & une vilaine perspective en sa conduite, que le de hors contradise son interieur que la langue demente le coeur, & que la Parole trahisse la pensée, dont elle est l'Image & le Caractere; si est ce que personne n'est obligè de manifester tousiours les sentimens. D'est aller tout ce qu'il a dans l'ame: de faire du premier venu son Confesseur & son iuge; & il est certain que Dieu nous a aussi bien recommendè le silence pour taire le Veritez dangereuses, qu'il nous a donné le parler pour publier les necessaires. Ac si juxta mentem Platonis crebro mendacio & fraude imperantes uti oportet ad commodum subditorum, cur non æque Politicus noster in commodum suum privatum? Aliorum etiam dicta & facta ne facile prodas, nisi quando nocere poteris illis, vel prodesse, qui mutuo tibi officio paria facere possint. Et cum opinione homines citius quam vero moveantur, ita mores formandi, ut tibi prosint, aliis sint accepti. Non aliter autem prodesse possunt, nisi cum sententiam tuam & vera Consilia credis nemini; sed simulare dissimulareque mature discas: Hanc quippe virtutem sibi familiarem reddere noster Politicus enixissime laboret, si enim ea in privatis contractibus locum habet, uti JCtus ait, posse sine Dolo malo aliud agi aliud simulari, quanto magis in Politicis? Hinc perbelle Romanæ eloquentiæ Parens: Ut ad effectum, ait, Consiliorum suorum veniant, multa oportet simulent inviti, dissimulentque cum dolore. Legimus Tiberium, ut iram, simulationem secretasque libidines meditari, iisque se adsuefacere posset, Rhodum in exilium discessisse; ita tu discede in animum tuum affectusque tuos omnes cohibere, falsa simulare, libidinemque occultare disce. Nihil tam nocet Homini Politico nocuitque,

Ex Plat. l. 5. de Leg. Arn Clapm. de Arcan Rerump. l. 1. c. 6.

l. 1. D. de Dolo Malo.

Cic. l. 10. Ep. 9.

Tacit. an. l. 4. 4.

quam

quam apertus animus, lingua veri prodiga, Consiliorumq; detectrix; Cum enim taciturnitas tutissimum rerum administrandarum vinculum dicatur, & rectè Curtius sentiat, neminem res graves sustinere posse, cui tacere grave. Inde si non alterius solùm tui commodi causâ taciturnitatis laudem habeas. Bene Poëta;

Val. Max l. 2. c. 2. Q. Curt. l. 4. c. 49.

Eximia est virtus, præstare silentia rebus:
At contra gravis est culpa, tacenda loqui.

Et alius quidam scitè dixit, quanquam non in omnibus ad nostrum scopum;

Ex Anaxandro Comico Chokier. Th. Pol.

Commissa cui sunt verba, ceu depositum,
Si retegit, est iniquus, aut est garrulus.
Si spe lucri, est iniquus: hac sine garrulus,
Censendus autem uterque pariter improbus.

Aphor. p. 1. l. 3. c. 15.

Magis necessaria sæpius est scientia tacendi, quàm loquendi: hucque possunt accommodari, quæ subtilis ille Italus de Secretariis Principum prodidit; Ego, ait, edoctus sum, nullum Secretarium (Politicum, Aulicum, Consiliarium) secus ac alii existimant, esse laudandum, qui lingua promptus est, sed qui benè tacere novit. Itaque caveas ne varias res crebrò scisciteris ab aliis, tuum commodum præsertim nil attinentes: hinc enim suspicio garrulitatis apud Prudentes oritur, secundum illud; Percontatorem fugito: nam garrulus idem est, in omnibus quippe auram, cujusvis frugi Politicus captare debet. Non verò taciturnitati studeas, ut aliis potius quàm tibi prosis, sed ut tibi nec noceas. Itaque si quid prolatum velis, unde emolumentum venari possis, arte id per alios arcanorum aucupes vel quocunque modo facias: ex eo hoc commodi habebis, ut animum eorum, quibuscum necessariò conversandum, aucuperis.

Tr. Boccal. Parnass. Ragg. 38. c. 1.

Cavendum certè à Conversatione multorum, ut & à fami-

familiaritate nimia parium præsertim & inferiorum, à quibus tibi nil commodi (cujus Homo Politicus studiosissimus esse debet) præter contemptum & diversorum sinistra judicia provenire possit. Insignis hac in parte artifex fuit Dux ille Gallus Espernonius, qui rarò sui copiam faciebat vitando ex familiaritate contemptui: celabat se in ostentationem, quò maior audiret. Prudentis est oblivisci neque novisse, cuius nihili faciunda gratia, inquit Comicus, ita de te nemo unquam iudicare poterit, & tu potius aliorum, quàm alii tuum, explorabis animum: quia verò verus animus tuus neutiquam alteri est detegendus, tu quidem Alexandrum VI. Pontificem maturè imiteris, qui annos 36. Cardinalis multorum Pontificum mores observans, callidè in suum usum longâ experientiâ contulit. Ut porrò speciosè iurare discas, quò alios fallendo, tu tamen omnium amorem & commodum habeas (iusiurandum enim non perdendis sed servandis rebus natum est) quod tamen caveas ne fiat, nisi necessitate efflagitante. Lysandri hominis versuti dictum fuit; pueros tesseris, viros iuramentis decipi debere. Apage tenellam planè conscientiam Ferdinandi II. Arragoniæ Regis, qui nihil unquam quidquam tam detestabatur, quàm periurium, quàm fallaciam, ut crebris sermonibus iactaret, malle se mori quam fœdari. Imitandos tibi propone Parthos, apud quos fides dictis promissisque nulla, nisi quatenus expedit; ac præfatum Alexandrum VI. de quo fertur, quod nihil minus præstiterit quàm iusiurandum, & tamen doli cesserint ei feliciter. Verba magni Machiavelli latinitate donata non pigeat adscribere: Is, (Alexander VI.) inquit, nihil quàm mortalium impostorem egit, nihil quàm ad omnem malitiam & fraudem (quo hominum genus falleret) mentem suam exercuit. At qui reperit subiectam

B. Gramond. hist. Gall. l. 3. p. m. 226.

Plut. in Lacon.

AEn. Sylv.

Iustin. l. 4.

Machiavel. Pr. c. 18.

quam tractaret materiam, in asseverando autem qui magis fuerit efficax, aut qui speciosius iuravit iusiurandum; vicissimque qui minus præstiterit, nemo unquam fuit: nihilo secius doli nunquam non commodè ei cesserunt. Hanc enim fallendi artem probè callebat. Hæc Politicus. Hoc tamen facias apud inferiores, si extrema necessitas facti alicuius minus honesti, utilis tamen tibi, tui excusationem exposcat, apud eos præsertim, qui vel iudices vel arbitri sint futuri (sæpè enim in vita Politica s. Civili malitiosi nobis aliquid præter spem molestiæ afferunt;) apud superiores autem, ut fidem merearis, gratiam & clementiam consequaris, & omnem perfidiæ suspicionem amoveas ac te eâ eximas. In rebus dubiis, contra delatores rarius de crimine alicuius iudices, quod levitatis notam habet. In omnibus autem actionibus honori & dignitati tuæ servientibus ut fallas alios fallaris à nemine, diligenter attendendum: fallis autem alios, si perspectis aliorum ingeniis, moribus, arte, & conversatione, nullis neque in privatis Colloquiis, neque publicis consiliis, qui tibi nocere, quique prodesse possunt, contradicas, laudes omnes, omnibus subscribas, atque in omnibus te ingenio aliorum accommodes, probeque observes hoc Distichon:

Qui fidus nullis, affabilis omnibus, omnes
Decipit, hunc primo suscipit Aula loco.

Hinc enim fit, ut animum suum tibi credant, arcana aperiant, inque secretiora Consiliorum suorum te admittant; ex quibus deinceps, quid in rem tuam sit, remotis arbitris facilè elicere potes. Si tamen aliquid agendum, quod alios offendere potest, sive in publicis, sive in privatis, illud non ipse sed per alios facias; itaque semper tibi habeas homines imprudentes, ambitiosos, nec rarò seditiosos, temerarios,

dela-

delatores, calumniatores, exemplo duorum apud Regem Angliæ Henricum VII. Ministrorum Empsonii & Dudleii, quorum copia facilè datur, illorum operâ clàm ita utaris, ut magis, si quicquam actum, illorum temeritati, quàm tuæ calliditati adscribant, & præsertim si ita clanculum moderatus fueris tuas actiones, ut cui tu adverseris dubia subministrare possis consilia eademque habeas, quæ tuis Administris suggeras, ut si in adversum ceciderint, tuo arbitrio ea interpretari possis. Ne fallaris, animum & consilia, uti dixi, tibi serves integra, inque dictis & factis, antequam aliquid aggrediaris, omnes circumstantias probè excutias, finem maturè proponas, non gladiatorum more consilium in arena captes; nam iuxta Lucianum,

Fr. Bacon. hist. Henric. VII.

Tardum Consilium longè præstantius,
Præceps autem semper habet comitem pœnitentiam.

Sed prudentes imiteris, qui non modo quæ ante pedes sunt, cernunt, sed & futura prospiciunt; uno verbo, quibus cauta consilia potius cum ratione, quam prospera ex casu placent, ut cum Tacito loquar. Cave cum Ludovico XI. Gallorum Rege, fortunæ quicquam tuarum actionum committas, sed vel astu, vel simulatione, vel aliâ quâvis arte prudens possis evadere & finem tuum assequi: sicque soli tibi rem agis cautè, nisi sis planè stupidus; res ipsa suggeret modum & rationes alios fallendi, gloriam, honorem, commodum, cum aurâ populari assequendi, paritque hæc res admirationem, si quod aliis ignotum, tu prospicere & prædicere possis.

Tac. hist. 2. 25. 3.

Ph. Comin. l. 4. c. 1. de Reb. gest. Lud. XI.

Ut autem mores tui aliis sint accepti, etiam atq; etiam videas, ut te superioribus sermone, gestibus accommodes, omnia simulando dissimulando ad captum, ne tu adulationis aut assentationis suspicionem incurras, præsertim apud

Principes: id enim ut contemptum apud pares, ita non rarò odium tui Principis conciliat, ne facilè (utut Assentatores in Aulis locum præcipuum obtinent) eventum rerum tuarum minimè felicem experiaris. Ideò vellem, ut quàm diligentissimè ponderares consideraresque Prœmium à Caio Caligula Cæsare Adulatoribus & Aulicis datum hoc modo; quum Publius Afranius Potitus homo plebeius, stulta quadam assentatione non modò volens, sed etiam adhibito iureiurando promisisset, si (ægrotus) Caius convalesceret, se libenter moriturum: Quumque Afranius Secundus, vir Equestris Ordinis, dixisset se velle ob eandem causam in singulare certamen descendere, ambos pro pecunia quam se speraverant accepturos, quòd vitam pro Caio profundere voluissent, coegit (Cæsar) promissa facere, ne peierarent. Severa castigatio! Ergo adulationem ceu pestem fuge. Cumque hodiè nulli sint in Aulis Principum acceptiores, nulli feliciores parasitis; quibus plurima Principes largiantur, ii verò, quibus onus gubernationis incumbit, vix admittantur, raroque remunerationem laborum accipiant, cum tamen virtutum præmia tribui merentibus conveniat, ne tamen dedecus pro gloria præmium Assentatorum habeas, cautè Principi assentiaris, ne videaris esse ex eorum numero, qui tam noctu quàm interdiu permulcent aures suis Principibus, nec tantùm applaudunt dictis eorum singulis, sed & prolixe eos ornant laudibus, quos tamen execrantur taciti, quantumvis fausta ominando propalam, ut Philo adulatores assentatoresque aulicos depingit.

Dion in vit. C. Calig.

Philo libr. de Migrat. Abrah.

Non perpetuò Principem tanquam umbram secteris, neque prorsus conversationem eius fugias, sed cum ipso tanquam cum igne age, à quo non adeò abes, ut illius calore foveri non possis; ne sic illi appropinques ut illius incendio

dio ipse conflagres. Verùm probè observes si quando curis vacuus Princeps ad lætitiam solvitur, tum autem seria (non molesta) afferens, animo ejus facetiis singularibus (non tamen scurrilibus, vel sordidis, aut asperis, quæ acrem memoriam relinquunt) cum gravitate quadam indulgeas. Itaque non minus facetiarum, historiarum, quàm sapientum consiliorum copia pro temporum diversitate institutum oportet esse politicum. Pocula etiam, si quando necessitas efflagitet, non detrectes, more nostri seculi laudabiliter fere ubique recepto: imo aliquamdiu Principem largius invites, tum præsertim, quando aliquid commodi speras quod Lojoliticæ Societati solenne medium & arcanum status, hamusque ditandorum Collegiorum hactenus fuit) sicque assentationis vitium declinans optimè cum Principe conversaberis. Vulgaris Politica præcipit, ut Princeps Ministrorum suorum ingenia noscat, secundum illud:

Principis est virtus maxima nosse suos.

Sed tu cave animum tuum exploret, versutus sis atque versatilis, cautè tamen in quamvis partem, tanquam rota figularis, vafer & involutus, addo ac astutus, ut tu potius ejus conversatione probè agnoscas ingenium, antequam audacter cum eo converseris; vide sis ut tam peritus fias in ingenio & moribus Principis, quam in ejus negotiis. De reliquis cum aliis ita vivas, ut summa humanitas in vultu, verbis, gestibus appareat, omnibus te promptum & paratum offeras, studiis, servitiis, ut ante dictum & sæpe dicendum.

Cum autem homines studiosi sint plerumque proprii commodi, neque necesse est, ut adjuves omnes, in contemptum enim facilè incurrere potes, si quid denegandum, vel promissum non præstandum: itaque cave ne in promissis tuis more Gallo-Germanorum ita sis prodigus aut largus

Tac. an. 15, 68, 4.

Tac. hist. 3, 58. 5.

& immodicus, ut facultas factum præcludat (quod levitatis suspicionem adferens odii causa sæpe existit:) sed ita modereris affectum benevolum, ut de te magis expectent futura quàm petant præsentia. Propone hac in parte tibi imitandum Atticum, de quo sic Author: Quicquid rogabatur, religiosè promittebat; quod non liberale sed leve arbitrabatur, polliceri quod præstari non posset. Rerum Gallicarum habenas moderans Luynæus apprimè hoc in passu meum instruere potest Politicum: hic enim nascente fortunâ Comiti Ludæo, Ducis Aurelianensis informationi admoto, viro prosapia illustri sæpè promiserat (si aliquando rerum potiretur) procuraturum se res Comitis, effecturumque in Ducatum erigeretur Comitatus Ludensis: At enim nihil promissis concessum: negatur Comiti Ducem esse fortassis Luynæus non è re sua esse prævidit, si promissa impleret. Insta, mi Politice, & sequere.

Corn. Nep. in Attic.

B. Gramond. hist. Gall l. 3. p. 134.

Moribus formatis videndum tibi est, qualem vitæ velis eligere conditionem & in quo loco: Quum enim vita nostra, maximè politica, non consistat in speculatione, sed actum requirat, stolide faciunt, qui ætatem in vita domestica agunt. Proinde tanquam meta vitæ conditio proponenda, non minus qualis illa sit, quàm quo loco ineunda: quæ facilè eligi potest ex naturæ inclinatione & loci occasione in quo victurus sis. Ex singulis deinde Præceptis Politicis (Doctrina enim Politica ut est amplissima omnium gentium, ita singularium diversissima: ut stolidum sit omnium Rerumpubl. perscrutari formam Politicam) ea eligere debes quæ necessaria sunt ad tuam conditionem & Reipubl. statum ubi vitam acturus sis, cujus omnes articulos perscrutari, & tanquam tuos digitos tibi reddere familiares satages. Consilia, facta, rerum eventus; & talia, non quæ sunt in utilita-

tilitatem publicam facientia, (id enim quilibet facit, qui se & suos negligit) sed tuis commodis & fortunis præcipuè servientia observabis, ut ea in praxin deducere possis: neq; quibus hæc fieri possint rationibus cures, modò aliquam honesti speciem præ se ferant, nec multum labores, si in eorum vitiorum infamiam incurras, sine quibus scopum tuum non facilè assequi possis, ut de Principibus ait Machiavellus. Cumque nulla sit fueritque Respubl. quæ non viros habuerit, vel authoritate præclaros, vel divitiis abundantes, & uno vel utroque nomine Principibus acceptos, hos tibi ad imitandum proponas, ex illorum factis & consiliis, quid in rem tuam sit, promas, neque id præcipuè æstimes, quid laudis apud vulgum obtinuerint, sed quid divitiarum & potentiæ reliquerint, quò consilia sua direxerint, quem vitæ actionumque finem & scopum habuerint, ut maturè in omnibus quæ prosunt imitari, quæ noceant fugere & declinare discas. Deliberandum porro tibi, an serviendo vitam transigere, an aliquando alios tibi servituros; hoc est, an statum quo victurus sis conservare vel mutare, & Regiminis partem vendicare cupias; in utroque modum monstrabo.

Vid. Chr. Besold. diss. de Arc. Rerump. c. 1. n. 4.

Loco ubi officium tuum elocare velis, prima cura animum subeat, ut te illi adjungas cui succedere velis, si sit apud Principem in gratia & authoritate populi: sin autem nec gratiâ nec authoritate valet, illum qui primas tenet, (si præsertim videas inter illos occulta esse dissidia, ut alter alterum cupiat suppressum) omnibus secteris studiis, affectus ejus foveas, promoveas, qua possis arte, frigidum suffundas, ut altero suppresso succedere possis. Prior tamen modus crebrior est (non raro & uterque modus conjungitur, quod exemplis non longe petitis posset comprobari, nisi o-

diosa forent) cum semper reperiantur homines docti simplices & pii, qui literatos amant, illis præcipuè delectantur, qui literis & moribus præclari & rationibus præclarè instructi, ad omnia servitia officiosi & templo, & foro se applicare possunt; horum tu observes & mores, & actiones & consilia omnia, ut omnibus ad nutum te accommodare possis, donec favorem occupes, & promotionis spem habeas; ubi meo consilio tibi cujuslibet conditionis officium nullum detrectandum est; ita tamen ut ad altiora adspirandi non præcludatur aditus.

Primum honoris gradum nactus, cum officii ratio familiaritatem aliorum exposcat, in eâ ita te temperes, ne aliis ex tuo ore sapere videri velis, neque consiliis & votis aliorum semper contradicas, aut aperte te opponas: prius arrogantiam, posterius odium apportare facilè poterit: sed omnia consilia votaque repetita laude approbes, secundum illud; ais, ajo; negas, nego; ne omnem auctoritatem crebris contradictionibus (ut loquitur Tacitus) destruas. Si tamen tibi adversentur, in tuum sensum commoda explicatione flectas, ut tuum subjiciens videaris habere aliquid reconditæ prudentiæ, quod alii in te desiderent: hinc auctoritatis & gratiæ affectus sequuntur: cum præsertim in conversatione privata humanitatem singularem simules, ab amicitia intima alienus, ac usitato fraternitatis titulo in ore, quem tu cave in animum dimittas: cum non sit Politici, contra suum commodum & honorem alicui præter verba fidum præstare obsequium, aut animi recondita detegere. Quo aliquantum observato, interea observandi tibi potentiorum & primariorum familiarium mutuæ amicitiæ & affectus, vel multorum in unum alterumve, cujus tu præsertim ambis dignitatem & officium, odia. Id videas, cui tandem

Tac. Ann 14. 4. 2.

dem in ijs quæ tibi tuoque honori inserviunt, abstrusiora credere, & finem quem propositum habes, eorum consilio ac auxilio assequi possis.

Cum autem hominis natura planè sit politica, quæ alterius ope egens ex eo vinculum sibi quærat, & nanciscatur, neque ulli unquam sit fidendum; itaque etiam atque etiam videas, ubi affinitatis jure aut matrimonio ad secretiora affectus admittaris, tum omnibus modis laborandum, ut vel filiam vel illius agnatam ducas, cujus familia apud Principem fuerit sitque in gratiâ, sit ampla & potens, qui vel ipsi, vel per alios te non promoveant (id enim est abjecti animi) sed tu conatus eorum juvare videaris: per istiusmodi affinitatem enim multos tibi cognatos amicosque conciliare potes, ut Livius ait de Servio: Hinc ille scitè dixit: Matrimonium est ad majora nitenti decus ac robur. Cumq; jam ante tibi fuerit notus in hunc vel illum animus, non quod tu velis tui promovendi, sed ulciscendi illius injuriam gratiâ, hunc remotum, omnia agas, ita tamen ut affectum tuum sartum tectum erga illum retinens nihil à pristina humanitate discessisse videaris: si quid controversiarum inter illos ortum, coràm si non excusare possis, culpes, deplores, nullius te participem simules, & ita animum explores: sique in suspicione fueris, tum demum locus erit, ut jureiurando exquisitissimo te purges, quo homines commoti abhorreant quicquam mali de te credere, præsumere aut suspicari. Non desines autem aliis consilia subministrare occulta, ut illi per suos (quos tu apud eum instimules) te ignorante persecutionis & oppressionis apud Principem semina spargant, odium illius excitent, ut causæ sint removendi & ejiciendi ab officio: ne verò suspicio apud alios, qui multum præstare possint, oriatur, unde periculi quicquam metuen-

Liv. l. 1.

Tac. Agric. 6. 1.

tuendum, non modo juramento privato te purges, inſcio te omnia eſſe facta, verum & officium detrectes, cum Tiberio, qui, cum occulte Matris artibus & paucorum conſiliis imperium ambiret, ita moderatus eſt omnia, ut oblatum magis reſpuere, quàm deſideratum acceptare videretur. Quod ſi minus tutum videtur, hoc age, ut vel dejiciatur ſi poſſibile eſt: prout Luynæus æmuli ſui Arnouſii Jeſuitæ (quem Regis Galliæ Ludovici XIII. conſcientiæ nuper admoverat) affectati in Aula rerum imperii ſuſpecti, ſeceſſum procuraſſe ſcribitur; vel cum gratia tanquam emeritus dimittatur; vel quidem in officio conſervetur te tamen adjuncto; vel idem ad alia promoveatur, ut Tiberius Germanicum ad alia ac alia officia promoviſſe legitur. Inde Hiſtoricus ait: Tiberius ſpecie componendi Orientis Germanicum dolo ſimul & caſibus objectare deſtinavit. Otho ſpecie legationis in Luſitaniam ſeponebatur, Mucianus in Secretum Aſiæ repoſitus eſt. Hoc modo Theodorus Styppiota Conſiliarius Manuelis Comneni Imperatoris Conſtantinopolitani rem aggreſſus, ſolus in gubernatione Imperii apud Cæſarem omnia adminiſtravit: nam Collega Johanni Hagio-Theodoritæ ejuſdem Cæſaris Conſiliario ſolers adjunctus, iis dignitatibus non contentus ad ſummum faſtigium plenis velis ferebatur. Oblatâ igitur opportunitate diſſidiorum inter virum Nobilem Michaelem Palæologum & Joſephum Balſamenum, cui Hagio-Theodoritæ Soror nupta erat, conſilium ſuum urget, ac Hagio-Theodoritam è Regia, tanquam è cœleſti ſpecula, in extremum angulum Præturæ Græciæ & Peloponneſi exigit, ad provincias eas rite conſtituendas, eorumque virorum diſſidia dirimenda. Cæterum Johanne iter adhuc adornante, fortuna diſceſſu ejus non expectato, ad Styppiotam tranſiit; cumque cupide &

Vid. 10. l. 57. Tac. an. l. 13. 5.

B. Gramond. H. G. l. 11. p. 516.

Tac. ann. 2. 5. 1.

Tac. an. 13. 46. 5.

Tac. hiſt. 1. 10. 2.

Nicet. Choniat. in vit. Manuel. Comn. T. V. Hiſtor Auguſt. p. 534.

de & familiariter amplexa, ad omnes dignitatum gradus pro temporibus evexit, & gloriam gloriâ cumulavit. Si verò & hoc commode fieri non potest, tu ipse quam diligentissime attende tempus, quo vel propter morbum vel legationem, vel aliud aliquod negotium ab Aula absens est, tum incipe ejus ruinam apud Principem operari nocte dieque, primum insinuatâ diffidentia, exin odio, ut Arbiter Rerum Gallicarum Luynæus æmuli sui Mareschalli Ancræi casum quàm felicissimè procurasse, ac sibi primarii Ministri munus apud defunctum Regem Ludovicum XIII. f. justum acquisivisse fertur.

B. Gramond. H. G. l. 2. p. 156. Io. de Busster H Fr. l. 24. p. 500.

Hoc in contrahendo matrimonio inserendum duxi necessarium, ut conjugem ducas tuæ naturæ, tuisque moribus, quantum fieri potest (quod tuis artibus, quæ rarò fallunt, explores) conformem, taciturnam, quam formare tuarum actionum adjutricem (exemplo Mareschalli in Gallia Ancræi, qui per Galigagam uxorem Reginæ percharam, familiæ suæ augmentum, primosque in Aula favores sibi acquisivisse traditur) & cui tutò credere ac fidere possis; ne quod Fabio Maximo evenit, garrulitas uxoris secretorum consciæ tibi afferat necem vel periculum saltem: digna est illa historia ut tota adscribatur: Fulvius (Fabius Maximus: erravit enim Historicus in nomine) verò Cæsaris Augusti amicus, cum jam senem eum sæpius querentem audiret de solitudine suæ Domus: quodque duobus Nepotibus fato functis, Posthumo, qui solus reliquus, ex calumniâ nescio quâ exulante, cogeretur uxoris suæ filium ad successionem Imperii vocare, quanquam miserans & consilium captans revocandi ab exilio Nepotis: cum inquam hæc audiret Fulvius, enuntiavit suæ uxori: illa Liviæ. Livia autem acerbè cum Cæsare egit, cur, quoniam jam pridem id decrevisset,

B. Gramond. l. 2 p. 144. & Io. de Buss. hist Fr. l. 24. p. 498. I. Lips. in Annot. ad Ann. Tac. l. 1. p. 11. ex Plutarc.

visset, non accerseret Nepotem, sed se odio invidiæque successoris objiceret? Venientem igitur de more manè Fulvium, & solitum illud dicentem Ave, Cæsar resalutavit: Vale, inquit, Fulvi. Atque ille id intellegens domum scillico subduxit, & vocatâ uxore: rescivit, inquit, Cæsar, non siluisse me arcana. Ideò mori mihi decretum est. Uxor autem: jure, ait, quoniam tam diu mecum habitans vivensque nec noveris nec caveris intemperantiam meæ linguæ. Sed præcedam tamen & ego, & accepto gladio, se ipsa viro coram interemit. Ergo tu, ô Politice, magnam adhibe hac in parte cautionem, ne idem te maneat infortunium: multa enim ad augendas fortunas per uxorem tibi expedienda sunt, imò plurima, quæ quasi te inscio cum aliis agat: si verò ea cedant in commodum tuum, taciturnitati ut maximoperè ea studeat necesse est. Deinde ne affines tuos tuis adjuves opibus, eosque fortunatiores reddas tuis fortunis, inde enim lites plerumque oriuntur; unde etiam Politico non raro solent evenire adversitates: sed eos quoquo modo promoveas, & Luynæi Galliæ Regis supremi Ministri insistas vestigiis: qui Brantæum & Cadenetum fratres unà secum trahebat, quò fortuna monstrabat iter: si quid immemor aut spontè prætermiserat, legebant fratres eò avidius, quod utrique erant domi res angustæ & tenues. Ut sic aliunde auctis divitiis te venerentur, te observent, perpetuaque gratitudinis argumenta exhibeant: quique te, quando opus, defendere possint: tutissima quippe & utilissima sunt beneficia, quæ quis de alieno suis largitur, fortioreque vinculo obstrictos reddunt gratitudinis. Notes tamen, ô Politice! & hæc diligenter; ne etiam tuis secretissima, quæ per te expediri possint, neque alterius ope indigent, negotia credas: si enim alios adhibueris metuendum tibi semper,

B. Gramond. H. G. l. 2. p. 171.

ne;

ne, quando illos fortè offenderis, prodant tua consilia: nulla namque major inimicitia, quàm quæ inter consanguineos oritur: quæ quoquo modo avertenda. Sed hoc enixiùs observari debet, quò majorem dignitatem & regimen imperiumque delegatum à Principe sis consecutus.

Major Auctoritas, major apud omnes gratia acquisita, majorem curam callidorum consiliorum exposcunt, ut Principis gratiam, auctoritatem, & amorem populi non conserves modò; verùm subinde augeas. Arduum hoc & difficile: cum enim Auctoritas & Gratia sint fluxa ac instabilia, nisi fulcro divitiarum & potentiæ nitantur: paupertas enim nihil nisi contemptum parit, ad inferiorum opem non raro nos adigens, ut verissimum illud sit:

Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angustæ domi — —

Hinc optimè egit Phormio, quando repudiavit imperium classium Athenienſium: quòd sibi ob paupertatem non sat auctoritatis apud milites fore diceret. Summa ergo requirit necessitas, ut divitiarum curam, auctoritatis & gloriæ antevertas: quibus homines maxime & honoris & amoris affectus concipiunt. Hinc benè, nescio quis, ait:

Ex Pausan. Attic. H. Arnisæ. de Repu. l. 2. c. 2. n. 73.

Quantum quisq; suâ nummorum possidet arca,
Tantum habet & fidei.

Expeditum hoc tibi dabo, si prius præcepta quædam dilucidius proposuero.

Dixi simulanda esse omnia, in eoque Tiberium imitandum; qui cum esset ingenio insidiosus, & commodi proprii studiosissimus, semper simulabat, ea se velle quæ nolebat; & contrà; his quasi infensus, quibus consultum cupiebat, ijs quos oderat, benevolus quasi apparebat hinc verba ejus plerumque obscura, suspensa: nunc perplexa, nunc in

Dion in vit. Tib.

Tac. an. 1. 11. 5. 1. 33. 4. 4. 31. 3.

speciem recusantis composita. Michaelem Calephatem Imperatorem Orientis produnt historiæ fuisse ingenio subdolo, etiam linguâ ab animi sententia dissentiente ac discrepante; alia tegere, alia dicere solitum fuisse: De Duce Espernonio Gallo legitur, ei fuisse sublime ingenium, implicita mens & obscura, arcani capax: Iccirco omnibus benevolus appareas, inferioribus, paribus; in sermone, gestibus, in omnem humanitatis speciem demissus: amicis pariter, ac inimicis. Imò his quàm illis majorem quod ad faciem, quod ad verba, quod ad gestus, benevolentiã simules, etiam interdum (sed rarissimè) quod ad effectum: exemplo Germanici, qui cum Pisone acerbissimo inimico tanta mansuetudine agebat, ut, cùm orta tempestas raperet Pisonem in abrupta possetque interitus inimici ad casum referri, miserit triremes, quarum subsidio discrimini eximeretur: si præsertim quaqua ratione nocere tibi possunt; inde enim triplex tibi commodum; ut illi inimicum, si quem fovent, affectum deponant; non facilè delatoribus credant; ac denique te hominem Christianum autument; qui & inimicos diligere possis; atque triplici nomine à suspicione liberatum te aliis commendent. Mariam Medicæam Reginam Galliæ, Uxorem Henrici IV. artem simulandi dissimulandique optime calluisse historica monumenta tradunt; in tantum, ut omnem à primario Regis Ludovici XIII. Ministro Luynæo sibi illatam injuriam probè dissimularet; si quando palam de ipso proloquuta, perhonorificè dixit, ut ne quidem sensisse injuriam diceres. Póstquam illa aliquando Cosieras venerat, Regis prænuncius Luynæus huc se ci[tatis] equis confert: intromissus invidiæ detergendæ ergò provolvitur in genua; defixusq; in Reginæ vestigia, in modum adorantis, fimbriis tunicæ inprimit oscula. Regina

æmula

Ex Cusp. Besold. hist. Constant. p. 169.

B. Gramond. H. G. l. 3. p. 226.

Tac. l. 2. An. 2. 55. 3.

Gramõd. H. G. l. 3. p. 230. & 232.

æmula utrinque dissimulatione, lapsum erigere, prensare manum, placideque arridere ut fido & amico. Illi pro veneratione silentium est: dumque palpitans hæsitat speciē timentis, Regina sic infit; Lætam se aspectu viri, qui Regi inter intimos est nec defuturam promovendo in gratiam Regis, & si quid adjici possit fortunæ viri, qui se collaturum opem suam promisit conservandæ, quæ in præsens est, filium inter & matrem concordiæ. Hujus illustris Reginæ insiste vestigiis, & salvus eris. Candidatos Consulatus Romæ imiteris; hi petituri consulatum, præterquam quod multos sibi conciliare coacti sint amicos, qui Salutatores, Deductores, Sectatores, quævis officia honoris ipsis exhibendo, alios cives in similem affectum amoris & officiorum pertraherent; hoc primum summâ curâ & studio attendebant, ut nomina singulorum civium ex Nomenclatore (ita eum vocabant qui nomina civium designata Domino suo recitabat) discerent, eosque suo nomine salutarent quotidiè, amicumque affectum ut & humanitatem singulis declararent, unde spem bonam futuræ administrationis & officii apud cives susciperent, eumque suo calculo juvarent: ita tu in officio novo omnes salutes, & quantum fieri potest, singulorum conditionem & fortunas, illorum præsertim, qui tuam opem & promotionem in Aula exposcunt sæpius, qui te populo recommendatum reddere possunt, noscas; ut petitionem illorum prævertens promotionem & auxilium offeras, idque amicis pariter atque inimicis ut dixi, verbis prolixis, tanta humanitate & benevolentiâ facias; ut si vel non possis vel nolis illos adjutos, facilè tamen si non excusare valeas (ad quod laborandum) humanitas illa laudem habeat, ut quod unus in te culpet, si ab alio lauderis, humanitas illa culpam diluat, quam in aliis austeritas mereri

Io. Rosin. Antiq. Roman. l. 7. c. 8.

reri videtur. Adjuvandi autem promovendique sunt tibi omnes, unde spes utilitatis aliqua lucet, (id tibi felici Politico apprimè curandum, nequicquam facias unde commodum non proveniat) neque attendendum, an mereantur vel non, dum tu merearis aliquid: idque sine periculo & difficultate facere poteris, si tibi soli gubernationis partes demandatæ sint. Si verò Collegas minus fidos faventesque habeas, alia ineunda ratio: videndum enim tum summâ curâ cujus sint ingenii. Hoc autem etiam atque etiam agas, ut ad omnia officia, superiora præsertim, homines vel timidi, vel subjecti animi, aut avari, vel indocti, vel denique juvenes, qui per ætatem nec judicio pollentes, nec experientiâ edocti, inconstans consilium, nec pertinax rectè faciendi propositum habent, promoveantur: sic illos metu deterritos, aut spe commodi commotos, istarum rerum experientiâ fluxos, à tuo nutu dependentes: hos ob authoritatem & prudentiæ persuasionem facili negotio flectere poteris, ut in tuam non modo descendant sententiam, sed & ad nutum pareant. Id quod probè observavit Nicephorus Botoniates Imperator Orientis, qui publicorum negotiorum procurationem committebat hominibus linguas barbaras usurpantibus, rectè loqui nescientibus, totos dies in crapula & ebrietate conterentibus: quorum & familiæ & Parentes, avi maximè, serviles erant: tam animo quàm judicio barbarissimi, linguis Scythicis, intellectu pronunciatuque difficilia garrientes. Ac Manuel Comnenus ibidem Imperator in Oriente, qui eunuchis, cubiculariis, alisque ex peregrinis nationibus ortis semibarbaris, qui expeditius spuebant quàm loquebantur, tanquam observantissimis & fidelissimis Ministris non modo summos Magistratus tradebat, sed pro Tribunali juris dicundi Provinciam in cau-

Chr. Besol. hist. Const. ex Manass. p. 224.

Nicet. in vita eius T. VI. hist. Aug. p. 345.

causis difficilimis, quæ vel peritissimis legum negotium facessercnt, assignabat. Cum aliqua Provincia describenda erat, istiusmodi cœtus eruditis proponebatur. Et Constantinus Leonis filius, Imperator Orientis, in conferendis Magistratibus, non dignos præturis aliisque muneribus præficiebat: sed minus bonos ac potius improbos. Idem observavit Constantinus Monomachus Imperator: hic enim dignitates promiscuè in indignos contulit. Hac via felicissimè incessit sæpius dictus Luynæus, de quo Author hæc refert: Admoventur item Regi (Ludovico XIII.) Desplanus, Marcilhacus, aliaque id genus capita, magna pars è fece vulgi: à publica administratione illum divertendo, si aliquando Regem se meminisset: dum Luynæus regni gubernaculo totus incumberet. Neque quicquam facesset tibi persuasio, quin tibi hæc viliora capita ultrò summam rerum committent, ad omnia obsequiosi futuri servitia. In omnibus autem promovendis cave, ne aliquis ex virtute & meritis promoveatur potius, quàm gratia: ita persuadeas unicè, ne ultro quisquam vocetur, sed omnes supplicatione oblata petant officia: hos demum ex tua gratia promotos esse persuadeas, unde apud omnes dictatoriam autoritatem quam dixi, perfacilè obtinebis. Si collegam præter spem habeas doctum, versutum, qui tuum ingenium noscat, contra naturam te planè alium simules, videasque quibus artibus tibi unum ex illis adjungas arctissimæ amicitiæ vinculo (ne tamen illi ex arcanis tuæ Politicæ quicquam credas, quin commodis ejus parcè faveas, maximam autem verbis prolixis simules amicitiam) qui tibi in speciem adversans, quod nolle videaris, promoveat; clàm tamen omnes observa, ne tertius tui gratiâ quicquam esse factum suspicari possit: sique utilitati tuæ magni momenti quid al-

Zonar. in eius vita. T. IV. hist. Aug p. 773. Zonar. in eius vita. T. IV. hist. Aug p. 813. Gramond. H.G.l.3. p. 213.

laturum esse credis; ille, qui causæ promovendæ maxime adversatur, Patronus tuo consilio eligatur, & munere oblato commoveatur in alium affectū: supplicatio illi (quod tutius quam Secretario vel alteri) tradatur: qui primus eum sententiam quamvis contrariam dixit, tu eam tamen laudes, approbes, attamen aliam rationem afferas, ut si non in totum, in partem tamen aliquam petitum impetrare possis. Si tamen manifesta rei iniquitas nihil admittit, ignorantiam rei factique prætendens supplicantis impudentiam publice ita exagites, ut inimicissimum putent omnes, cui tu maximè per affectum consultum cupias, privatumque in aliam partem officium illi pollicearis non modò, verùm etiam media ineas quæ illi offeras. Addo & hoc consilii (quod te suspicione & odio apud plerosque eximet.) si sententia tuo patrocinio contraria fertur, cui te interesse necesse est, ejus publicationi non adsis, neque subscribas, ut vel ignorantiam prætendere, vel alio modo te excusare possis. Idem etiam agas in causis tuorum adversariorum, quos impeditum iri, nec eos offendere vis: offendendus verò tibi in faciem nullus, neque enim injuria è vestigio vindicanda, sed occulto intervallo temporis injectone animus inimicus tibi periculum aliquod creet: exemplo Tiberii Cæsaris, qui in præsens civiliter injuriam habuit, sed in animo revolvente iras, etiamsi impetus offensionis languerat, memoria valebat: Et Caroli IX. Regis Galliarum, qui, quanquam natura iracundior erat, tamen dominandi studio, ac simul vindicandi injurias æstu, earum sensum abstrudebat penitus; tanta in potestate os & linguam habens, ut nec ulla voce, nec colore vultus leve mentis signum produxerit, itaque abitus tibi fingendus, iter per aliquot dies negotio tractando prætexendum; nullis rescriptis per ali-

Tac. ann. 4. 21. 2. Io. de Buss. hist. Fr. l. 20. p. 104.

quot dies (ne sentiant Aulici qui tibi forte insidias struunt) subscribendum: in publicis quoque negotiis si quid occurrit deliberandum, quod tuis nociturum sit commodis, vel quibus alios offendas, morbus simulatus absentiam excuset; ut aliquot dies vel septimanas ab omnibus vacuus meditari possis consilia secretiora, quibus arcanorum consciis in aliam partem præstò esse, causamque ad nutum tuum rectius flectere possis. Sique Authoritatem Dictatoriam de Collegis impetrare non queas, quò tuis subscribant votis & consiliis, alia tibi & prima ineunda est via, ut Gratiam Principis quoquo modo præ aliis ambias & occupes, ut si illi nolint, plus tibi Princeps largiatur. Hoc consilium amplexus est Theodorus Styppiota; is fortuna comite eò promovebatur, ut Imperator Manuel Comnenus res omnes ex illius arbitratu administraret: homo profundi consilii, cordatus, suavibus moribus, & volucri præditus ingenio. Quæ Imperator jubebat, exequebatur: ille verò ea jubebat, quæ hic volebat. Persuadeas tamen Principi, ne omnibus causis expediendis sit præsens: pugnare id cum auctoritate ejusdem: exemplo Romuli apud Halicarnassæum & alios: qui omnino præcipiunt, Principem Magistratui suo ad id constituto jurisdictionem & expeditionem committere debere: Quod pessime observavit Alexius Comnenus Imperator Constantinopolitanus: Is enim certis diebus publicè pro tribunali sedebat, licebatque omnibus ei porrigere libellos supplices: quos ante se depositos à Notariis legi, & cujusque petitionem indicari, statimque responsa scribi, eaque confirmata supplicantibus restitui jubebat. Apage hanc consuetudinem Imperatoriæ Majestatis culmen haud decentem! inde enim tibi exultaret periculum, ne forte Princeps ex crebris ejusmodi auscultationibus astutias & mores

Nicetas invit. eius. T. V. hist. Aug p. 534.

Lib. 2.

Zonar. in eius vita, T. IV. hist. Aug. p. 896.

mores

mores tuos animadvertat, aliorumque candorem experiatur, & tibi præcludatur via ad beneplacitum tuum omnia referendi, & animum Principis ad sententiam tuam flectendi: quomodo verò gratia Principis aucupanda, dicam: si privatas causas & Politico vero haud nocitura commoda expediero.

Dixi Politicorum Auctoritatem & Gratiam sine divitiis esse fluxam ac instabilem, propterea quod aliorum indigentes ope, auctoritatem suam prostituere cogantur: ideoque nihil nisi spe commodi agendum, suscipiendumque esse, nullosque promovendos facilè, nisi qui commoda tua suâ operâ promovere possint. Proinde curandum maximè, ut opes acquiras & corradas maximas, quicquid etiam alii contra garriunt (nisi tibi sint ex patrimonio de quibus hic non loquor:) non verò ex stipendio quod numeratur, id fieri potest: neque δωροφαγία s. amor muneris tuta, quæ animum sordidum indicans, odium & contemptum parit: neque munificentia Principis eò usque semper se extendit, ut paupertatis subsidium haberi possit. Nam non omnes liberalitatem Principum sentiunt, ut quondam Wilhelmus Stanleius Regis Henrici VII. in Anglia Camerarius munificentiam Regiam expertus est: is Regio favore tantis honoribus & opibus auctus fuerat, ut annuatim reditus ejus ad tria millia librarum, s. 9000. Ducatorum & amplius ascenderint; cumque post factam, cum aliis quibusdam Anglis Proceribus in Regem conjurationem, capite plecteretur & bona fisco Regio applicarentur inveniebantur in castello suo de Holt, quadraginta millia mercarum s. 80000 Ducatorum & amplius in pecuniis signatis, & vasa aurea & argentea; præter jocalia, supellectilem lautam, pecorum greges & armenta, & alia bona mobilia ingenti copia; Seu

Franc. Bacon. Histor. Henric. VII. A. R. p. 226.

ut in nostro seculo Princeps Eggenbergius: is quippe ex simplici Nobili Styriæ, fortunâ & clementia Imperatoriâ (Ferdinandi II. Cæsaris) duce, eò pervenit, ut 150000. aureos in duobus Silesiæ Ducatibus coemptis annuo in censu sibi acquisiverit, & Principis titulo donatus fuerit: Vel ut Comes Schvvarzenbergius, Supremus Aulæ Leopoldi Wilhelmi Archiducis (Ferdinandi III. Imperat. Fratris) Austriæ, &c. Præfectus: qui munificentia Archiducali super 120000. aureorum in bonis & thesauris pecuniæ numeratæ acquisivisse fertur, imò post obitum præfati Archiducis (qui incidit in Novemb. an. 1662.) per testamentum nactus est, 250000. aureorum cum omni argenteâ supellectili, & mobilibus aliis ingentis pretii. Itaque ut principio inopiæ sublevamen afferant supplicantium munera, eaque acceptes, hac cautione opus est: ut videaris à muneribus alienissimus, (habeas alios, qui possint, quæ & qualia velis munera, illis obliquè suggerere) ut non tibi, sed vel ministris vel uxori afferant munera, teque nil minus agere, quam ut ejusmodi munera acceptes, persuadeant: quibus inscius quasi omnem promotionem præstes, ut alii hac promptitudine convicti ad majora præstanda alliciantur. Si tamen negotium honestum alias difficultates non habeat, ut possis tutò sumere, ne recuses cum effectum fuerit, verùm tuis demandes, ut digno munere laborem compensent: itaque ab omnibus non sumendum, qui vel cum dispendio fortunarum de necessariis vitæ subsidiis detrahunt, vel causam manifestè injustam promotam cupiunt: Hinc sapienter fratrem suum, Flaminium Platum Cardinalem, Hieronymus Platus Lojolita monuisse legitur, ut continentiæ semper studeret, manusque ab accipiendo intactas servaret. Non quidem, quod omnia, inquit, respuenda; id enim nimis fortasse

Histoire du Ministere du Cardinal de Richelieu T. 2. p. 226.

Chokier. Thes. Polit. Aph. p. 1. l. 3. c. 19. ex Hieron. Plat. lib. de Cardin dignit. & off. c. 12.

fortasse durum videretur: sed cum apparet eò dona tendere, ut animum deliniant, eoque inclinent quò non decet; tum verò constantissimè repudianda; etiamsi auri montes offerantur. Hæc ille. Cave autem acceptes exigua, vel assuefacias homines, ut parva afferant, (præter esculenta, quæ acceptare liberè potes vel Imperatoris auctoritate) quæ quò crebriora sunt, tamen parùm augendis opibus profutura; ita suspicionem δωροφαγίας augent: sed ita moderanda ut magna sint, utque si ab uno munera sumas, apud alios vitium præfatæ δωροφαγίας non incurras: Et denique ita fient, ut pecuniam pariant exemplo Cardinalis Francisci Adriani Cevæ; cui raro munera grata, nisi divendi & nummi inde comparari queant. Ac ut culina tua variis ciborum generibus sit referta, venatores inprimis recommendatos habe. Quum enim plerique Principes nulla re magis delectantur quam venatione, adeò, ut nonnulli quotidiè ad reprehensionem usque & cum periculo venatui invigilent sylvasque fatigent, adeoq; nihil aliud somnient, quàm venationem: indeque si non in omnibus, saltem in plerisque venatoribus satisfaciunt; ut ergò tu quoque fructum ab ijs sentire possis, fac unicâ tuâ ope, tuo consilio apud Principem uti cogantur: tunc pro gratitudinis arrhâ variis delicatissimis esculentis carnium ferinarum, & quibuscunque aliis animalibus, quæ montes, sylvæ, campique (pro quolibet anni tempore) nutriunt, illos te honoraturos esse re ipsa perspicies. A Principis munificentia petere divitias tuæ conditioni sufficientes, præterquam quod dubium, (ut paulo ante dixi) etiam summæ imprudentiæ est, beneficio accepto naturaliter ita obligari, ut te perpetuis servitiis obstringere cogaris, unde tibi omnis rima emergendi præcluditur: verùm ita agendum, ut aliis mediis divitiarum

L. Solent 6. §. Legatos ff. de offic. Procons. & Legat.
Vid. tr. German. Wagschal der Kön. Cardin. *p. 263.*
Andr. Gail. Pr. Obs. l. 2. observ. 67. n. 3. & 4.

rum thesauris conquisitis, Principi potius flagitante necessitate (de qua postea) succurrere possis unde commoveatur, ut gratitudinis potius quam beneficii loco duplo majora offerat munera; vel nisi hoc subsit, persuasum habeat Princeps per alios te commendantes, magno te beneficio affecisse, vel affectum esse Principem & Patriam, tuaque ope & consilio carere non posse, ut ultro tibi non exigenti & petenti maximum offerat beneficium. Hoc optimè observavit Regis Ludovici XIII. in Gallia Primarius Minister Cardinalis Richelius, qui deficientibus nummis in ærario Regio, aliquoties de suis thesauris suo Regi ingentibus summis subvenit; præsertim in memorabili illa obsidione Rupellæ; unde hoc consequutus, ut Regia munificentiâ pluribus deinde beneficiis opibusque accumularetur. Qui verò ad altissima adspirat, simulare debet, neque se minuta, neque alia munera oblata curare, quod magni animi indicium ad majora incitat Principem, it ut Politicus ejusmodi laudem suam sartam tectam conservet. Ad priorem itaque modum ditescendi ut intentus sis, in eo loco, quo degis, videas, qui sint potiores modi ditescendi: (novum enim modum in hac hominum fraudulentiâ & astutiâ ut inveniamus, impossibile ferè est.) Ex ijs unum alterumve seligas, neque æstimes, an ex dignitate sit tui muneris, dummodo certa spes lucri subsit. Cum non puduerit Imperatorem Vespasianum gratum odorem lucri ex re qualibet & vel urinâ percipere, neque vituperio ipsi ducatur; quid Homini Politico vitio detur, si quoquo modo necessaria sibi acquirat? judicent alij de fæce vulgi, quidquid velint; non cura: imitare hac parte Cajum Caligulam Cæsarem, quem cum sedentem Jovis ornatu in solio eminentissimo Gallus quidam irrideret, illeque re animadversâ ad se vocaret hominem, roga

Vid. Histoire du Ministere du Cardinal de Richeli. T. 1. p. 562. & T. 2. p. 226.

Suet. in vita Vespas.

Reusn. in symb. Imper. cl. 1. symb. 10.

Dion. in vit. C. Calig.

rogaretque quid sibi videretur? ac is responderet, hanc magnam dementiam videri; nullo damno eum affecit, quòd sutor esset. Ut tamen odium aliorum (in maximè jucundis & prosperis rebus) declines, cum alijs societatem clàm primò ineas, vel pecuniam, ut suo nomine ex negotiatione tibi acquirant, suppedites: ut autem fidem tibi præstent, partim metus, partim remunerationis & promotionis spes commoveat; neque tibi de damno & rerum tuarum jactura metuas, sed pecuniam illis hoc pacto credas, ut si quid lucrentur, dimidium lucri tibi reddant; id quod pauci, qui aliunde commodum sperant, detrectabunt. Sique sunt alij modi acquirendi, eos non negligas, etiam sordidissimos, quos tamen per alios expedias. Ut verò certus esse possis, num institores tui fidem tibi præstiterint in administranda bonorum opera, exploratores habeas famelicos quos mensæ tuæ participes facias, qui civitatem omnem perreptent, omnia exquirant, explorent, quæ in rem sunt tuam. Neque hoc negligendum, ut multas cauponas, multa prædia, eaque fertilissima & commodis tuis augendis aptissima emas: sique prædium aliquod tibi contigerit, quibuscunque artibus vicinorum etiam ambias: quod si bonis conditionibus impetrare non possis, astu aggrediaris: ut inter vicinos odij semina spargas, ex quibus persequutionis surculi in flores litis apertæ abituri (te clàm irrigante) producantur: cujus tamen causæ compositionem ex jure vicinitatis simulans de die in diem negotium protrahas, donec pertæsus molestiarum per tuos ipsi monstratarum aliam quærat conditionem, ut tibi offerat bona sua emenda; tu autem cave acceptes illicò, quin aliquandiu recuses, donec precibus alio instigante, & meliorem conditionem offerente, te commodum potius illi beneficium obtulisse alii putent,

quàm

quàm suspicentur te auctore hoc factum esse. Est tamen & alia ratio, si alicujus vicini inhies fundis, ut Domino ex eodem affectu vicinitatis (cave alia causa vel minimo subsentiatur indicio) ad officium aliquod promotionem offeras, cujus omnes sunt cupidissimi, & honoris causa, & quod ex alterius agro semper sibi uberiores fructus sperent, interea per tuos aliud quasi agentes aliamque utilitatem monstrantes animum illorum pericliteris ut tibi bona vendant melioribus conditionibus, quàm sperare possint ex prædiis suis: hac spe non est dubium, quin vota tua anticipent, & tibi ultrò bona sua offerant, quæ non tu, sed alii emant pecunia tua: ut autem omnia quæ in rem tuam faciunt excutias, sique sint bona controversa, vide ut si lite sit experiundum, eum promoveas, qui vel paupertate coactus, vel spe victoriæ rogatus ultrò in commodum tuum litiget, & bonorum compos fiat, sique lites non sunt, tu eas quas facile poteris, excites. Tandem & hic non rarò observatur modus, ut per permutationem non pauca prædia acquirantur, quod tamen nisi Principis fundi in tua sint manu, non ita crebrò feliciter cedit. Dantur etiam adhuc alii modi divitias acquirendi, è quibus potiores jam tibi aperiam, ut, si non omnibus ijs commode uti possis, tamen quidam fructum speratum ferant. Primus modus consistit in eo, ut ab aliis Principibus pensionem accipias annuam, occultè quidem, quam sine ulla perfidiæ labe justissimo titulo accipere potes, modò diligenter attendendo, an istiusmodi Princeps, cujus tu pensionarius existere vis, sit vel clancularius vel apertus tui Principis hostis, vel non: priori casu plane non decet nec licet: in secundo maxima cautione opus, siquidem istiusmodi pensio tibi ideò solveretur, ut exploratoris instar omnia tui Principis consilia & molitiones expiscereris ac pa-

tefaceres; quo tamen magnum famæ & existimationis periculum tibi crearetur; hoc autem omnibus modis præcavendum: Agesilaum potius hac in parte sectare, qui tantum abest, ut maxima munera (multo minus pensionem) à maximis missa Principibus acciperet, quin literas ad se ab eis, & nominatim Persarum Rege, missas resignare noluerit, dicens: si Rex Lacedæmoniis amicus sit, frustra sibi privatim scribi, cum ei quoque amicus sit: sin inimicus, ne litteræ quidem vel quidlibet aliud eum à fide abducerent, quam Lacedæmoniis deberet. Posteriori casu, ac si ejusmodi Princeps cum Principe tuo colit amicitiam, tunc optimo jure annuum ab eo accipere potes stipendium, aliaque munera; nihil inde infamiæ pertimescendum. Secundus modus legitime ditescendi in hoc versatur casu. Quam sæpissimè evenit in Aulis Principum, ut, si Princeps fratres habet vel agnatos (inprimis ubi jus Primogenituræ viget) quibus Apannagium certum quotannis solvendum, nec tamen propter summam convenire possint: illi studeant primarios Consiliarios & viros maximæ apud Principem auctoritatis muneribus sibi devinctos reddere, quo annui eorum proventus horum ope & consilio augeantur; & talia dona non nequis tutissimâ conscientiâ accipere, siquidem simulando (simulatio iterum iterumque nostro Politico inculcanda) te omnibus viribus illorum petitum promovere tamen Principi tuo clàm consilia suggeras ut licet non tota, tamen pro magna parte impediatur Apannagii auctio: hoc modo Principis clementiam non perdes, & ejus fratrum vel agnatorum gratiam conservabis, qui semper studium tuum promovendæ utilitatis laudaturi, omni te Principali favore, (quasi perpetuo tibi devincti) prosequentur. Tertius modus augendi opes hic est; si Principi tuo te subdelegati vel

Vid. Chokier. Th. Pol. Aphor. l. 3. c. 19.

Com-

Commissarii munere fungi placet, cum aliis, vel superioribus vel paribus vel inferioribus; negotia componenda, inprimis quæ thesaurum tuum augere possint, quàm maximè prospicias; simulando speciosissimis verbis, erga utramque partem te utriusque commodis quàm diligentissime studere, cum tamen nihil minus quam hoc agas, sed jus & æquum perpetuo tibi ante oculos versetur: tunc ab unaquaque parte tibi dona afferentur, præmia laborum tuorum: Ac si fortè negotium non esse sortiturum exitum præspicis ad partium satisfactionem, cave tu sententiam latam ipse aperias sed si commode fieri potest, alium sparta hac orna, ut honestam te excusandi erga partes habeas rationem, easque nihilominus tibi obstrictas serves. Quartus modus acquirendi pecunias est; si ingruente necessitate, aut alio quovis desumpto (sæpius & inani) prætextu, Princeps de statibus suis Provincialibus (vulgò Landstände) charitativum petit (vel imperat hodierno more) subsidium, ingentem pecuniæ summam attingens: tum solent isti status cum præcipuis Principis Ministris crebrius tractare, eosque rogare, ut persuadeant Principi dimidiam vel tertiam partem petiti subsidii accipere. Si tibi, ô Politice mi! à Principe tuo talis sparta demandatur, omnibus modis iis ostende impossibile plane esse, ut unicus teruncius ab imposita summa remitti queat; variis adductis in hanc rem argumentis, & conquisitis veri coloribus; te quidem apud Principem boni viri instar, non quærentis depauperationem Statuum aut ruinam subditorum omnibus viribus laborare velle, ut ipsis satisfiat: interim te nihil certi spondere posse: Tunc demum variis te honorabunt donis, vasibus argenteis, gemmis, annulis aliisque pretiosis, imò & numerata pecunia; quæ omnia accipias bonam spem faciens,

fore ut voti compotes fiant; interim tamen Secretis consilis Principis animum ita captes, ut nihil remittatur: si autem ipse vides postulati subsidii solvendi, impossibilitatem, per alios tuos cõallabores, ut certam pecuniæ summam tibi donent, te deinde apud Principem sic negotia dispositurum, ut effectu sentiant tuum auxilium. Hoc consilium illi non detrectabunt, sed unâ die horaque tantam nummorum quantitatem pro honorario, daturos tibi experieris, quantam vix toto anno lucri fecisses, qua justissimo titulo accepta, Author sis Principi 4. 5. vel 6. partem petitæ contributionis remittere, quo impetrato, juramento Principis satisfecisti, Status tibi obligatissimos reddidisti, & commodum tuum privatum non neglexisti. Novi Ministrum Potentissimi cujusdam in Germania Principis, cui à Statibus Provincialibus 1000. Imperiales dono dati, quia Principi suo suasor extiterat, ut dimidia ferè parte ingentis summæ postulatæ se contentaret. Quintus ditescendi modus est, ut ambias varias ad alios Principes legationes: sæpius enim tales legati variis muneribus honorantur, aureis torquibus vel aliis pretiosis, imò etiam creberrimè magnâ nummorum copia; (omni quippe ope nostro Politico est laborandum, ne ullam occasionem augendarum suarum facultatum elabi sinat) duplicem inde senties fructum, auctoritatem tibi conciliando & opes tuas augendo. Omnia quidem dona accipias; hac tamen iterum cautione: si Princeps ad quem tu ablegaris, vivat in hostilitate apertâ vel clandestinâ cum tuo Principe, ne obulum quidem doni loco ab eo sumas, exemplo Mareschalli & Ducis Bironii in Gallia: cum enim Dux Sabaudiæ, Carolus Emanuel, apud Henricum IV. Regem Galliarum, ob controversam inter eos Principatus Saluccienfis possessionem, aliquamdiu subsistisset,

Jan de Serres Inventaire General de lhistoire de France, T. 3. p. 520.

tiſſet, ac variis exquiſitiſſimis donis Regis primarios Miniſtros honoraſſet, & præfato Mareſchallo liberalitatem ſuam per aliquot equorum generoſorum præſentationem etiam oſtendere vellet, reſpondit, is, ſe non conſuetum eſſe dona ab ijs accipere, quibus non benè conveniat cum Rege ſuo. Si verò Princeps cum tuo Principe colit amicitiam, munera ne deneges: ut enim prius perfidiæ labem aſpergit; ita poſterius æſtimationis famam conciliat. Oſtendam tibi & ſextum modum, qui in hodierna praxi nimis notus. Si tibi in tali regione, ubi vinearum plantatio in uſu eſt, morari contingit, tunc vide, ut quam ſelectiſſimis vinis vel ex fundo proprio vel aliunde coemptis cellam tuam vinariam repleas, & à Principe libertatem nanciſcaris, quâ omnes territorii ſui caupones vina tua emere coacti, duplex pretium pro eis ſolvant, atque hoc lucrum nec Principi nec ſubditis, nec cauponibus damnum importat; non illi: quia vectigal vinarium (ſ. das Ungelt) augetur; non iſtis; licet enim amphoram vini cariùs emant quàm alibi, non tamen inde depauperantur: non his: poſſunt quippe vina magno pretio comparata majori divendere. Atque hâc viâ quam commodiſſimè theſaurum divitiarum auges. Idem & cum varii generis frumentis practicari poteſt: imò quàm ſtudioſiſſimè vigila, ſi in Aula Principis tui evenerit, ut vel propter prodigalitatem, vel alio aliquo malo frumenta vinaque deficere incipiant, neque ſtatim nummi ad alia comparanda corradi queant, tu maximis frugum acervis cumulatis, & cellâ vinorum maximâ copiâ repletâ præſtò ſis & duplici pretio iſta Principi vendas, ac ſolutionem dein vel ab ordinariis vel extraordinariis Principis proventibus ſumas; ſic magni ille æſtimabit tuam in hac neceſſitate opem oſtenſam, tuæque pecuniæ (quò tibi unicè annitendum) ſine ul-

lo Principis damno augentur. Septimus ditescendi modus est: habent plerique Principes pessimam consuetudinem, ut salaria annua Ministris promissa sæpius non solvant, imò per duos, tres, pluresve annos, ne teruncium quidem porrigi curent; hinc fit ut qui servitio se abdicare conantur vel sponte vel coactus, raro totam debitam accipiat summam, sed cum certo quodam Ministro pro tertia quartave (imò dimidiâ) parte exsolvenda tractet. Hoc casu, ô Politice! maximè invigila, & pecuniam tuam offer, ut postea totâ tibi summâ cum tempore reddita (quam quidem tu ipse sumas, si præsertim Primarii Ministri locum tenens cum Principis proventibus liberè disponere possis) illam maximâ usurâ thecæ includas: Principi tuo nullum inde damnum oritur: debet is quippe solvere quæ promisit; sive tu accipias sive alius, non importat. Imò eò omnibus viribus contende, ut omnia quæcunque salaria annua unico te promovente, ac ex tuis manibus omnibus cæteris Principis tui Ministris solvantur: nullus etenim tantæ impudentiæ inter illos erit, ut non pro quantitate salarij te munerare cupiat. Atque hic est unus è modis præscriptis qui hodie in Aulis Principum maximè increbuit. Insta & sequere. Unicum adhuc modum addo, vide sis, ut omnes supplicationes tam Statuum, Nobilium & subditorum tui Principis, quàm exterorum (quibus negotia in Aula tua sunt) jam offerendæ ei, deindeque expediendæ, tibi soli & unicè tradantur: sic enim efficies, ut illi te solo intercessore coacti uti, semperque tuam conservare studentes benevolentiam, donis laborem tuum recompensaturi sint. Et hic quoque modus augendarum facultatum altissimas in Aulis principum radices egit. Fac tu idem & dives eris. Sicque indicavi mi Politice crebriores nostri seculi cumulandarum divitiarum

modos;

modos: quos omnes invenit insatiata nummi comparandi cupido. Si quando ita innotuit, te hisce modis (si non omnibus, potioribus tamen) acquirendi feliciter uti, vix abstinebunt alij, prout sunt homines divitiarum cupidi, quin te artesque imitentur tuas; si sint tuæ conditionis homines, Nobiles non impedias, sed omnibus juribus promoveas, ut hac ratione invidiam parium declinans, odia inferiorum non magni facere cogaris: imò quantum fieri potest Principi tuo persuadeas, ex prædictis negotiationibus multum augmenti proventibus suis adjectum iri (quodque hoc possit jure, exemplo Principum in Italia & Electoris Bavariæ in Germania facere) quamvis scias, cum operâ plurimorum Ministrorum & rarò fidelium utatur, eum damnum censurum, & cum pernicie subditorum, quibus & negotiationes debentur, frustra lucrum quæsiturum. Nostro enim Politico nihil debet esse injustum quod ei fructuosum. Exemplo esse potest Braxatio cerevisiæ (ita coquere cerevisiam dicunt in districtibus, quæ cum maxima civium jacturà, nullo commodo principum, magno quorundam Capitaneorum seu Præfectorum emolumento exercetur; quæ Politicus non magni æstimare debet, dummodo cauponam exercere & divitias corradere possit maximas: neque enim lex Thebanis lata quidquam ad nos; eum, qui 10. annis commercijs non abstinuisset, non admovendum ad gubernationem. Hæc tempora alios mores postulant, tuque, ô Politice! interea omnia humanitatis officia omnibus offeras, quamvis non semper præstes: illis autem præstes, qui tuis serviunt commodis modo prædicto. Si fortunâ accedente ditescas, ut fortunarum tuarum splendor enitescat, fieri non potest, quin invideant illi, qui æmulari divitiis non valeant, (nam invidia ferè semper meliorem fortunam

nam ſequitur) ac ſiniſtre loquantur, quibus detrahitur aliquid in negotiationibus, & impeditum eant quoquo modo, qui ſe jure ſuo læſos arbitrantur, inque his omnibus obtrectationibus & calumnijs (ut ſit in hac hominum malitia ut expers non ſis) tu quidem ſimula magnanimitatem, & animum Heroicum, obſervaque monitum datum Hadriano VI. Pontifici Romano, qui cum graviſſimè ferret, ſe famoſis carminibus apud Paſquillum Statuam lacerari, poſtea id civili animo tulit, edoctus à Ludovico Sueſſario, eam maledicendi licentiam obſcurorum hominum libertati atque nequitiæ dari, ut cum inſignes viros impunè carpſerint, fortunam ſuam ea vindictæ cupiditate conſolentur. Verùm ſemper habeas dictos exploratores, eoſque homines levis armaturæ, quos exploratum mittas, quid de te ſentiant, quidve moliantur, ut, quid tibi agendum, quomodo calumniis & machinationibus reſiſtendum, ſcias, homines inquam leves, ut ſi quid habeas quod ſparſum velis, ſecurius per illos poſſis, dum apud pleroſque fidem merentur nullam, ſique per illos quicquam ad te perlatum eſt, levibus hominibus te fidem non dare plerique exiſtimare poſſint: itaque liberius, quid te ſcire velint, loquentur, id quod liquidò objiciendum alijs, tu quidem prætendas te non commoveri calumniis, velle tamen indicatum, ut ſciant te non ignorare quidquid de te ſentiant, monere tamen ut ab illis calumnijs abſtineant. Neque enim tutum Politico, ut omnia ad vivum reſecet & urgeat, ſed & falſa perpetiatur potius, quàm ut ulciſcendo falſa in veris periculum ſibi creet, obſervetque illud Comici leniter qui ſæviunt, ſapiunt magis; Prudentiſſimè Auguſtus Imperator Tiberio ſcripſit: Ætati tuæ, mi Tiberi, noli hac in re indulgere, & nimium indignari, quemquam eſſe, qui de me male loquatur, ſatis eſt ſi hoc habemus, ne quis nobis malefacere poſſit.

Ex Iov. Arn. Clap mar. de Arcan. Rerump. l. 6. c. 11.

Suet. in Aug. c. 51.

Si

Si quis Politicorum hoc modo ad maximas pervenerit divitias, ut aliorum experiatur invidiam, nonnullorum odium, apud plerosque tamen in maxima est authoritate & gratia, non pauci ambiunt ejus amicitiam & affinitatem, quod in defuncto Cardinali Julio Mazarino primario Ludovici XIV. Regis Gallorum Ministro videre est, qui Mercatoris Siculi Petri Mazarini filius fortunæ favore non tantùm Ecclesiasticæ dignitatis proximum à supremo gradum sibi acquisivit, verùm & Gallorum Regis servitia aggressus talem sibi auctoritatem conciliavit, ut Principes & alii Magnates quoque ejus affinitatem quæsierint: hinc Princeps Regii sanguinis Armandus Contius Annam Mariam Martinozziam: Thomæ Ducis Sabaudiæ filius Eugenius Mauritius Olympiam Mancini, ac hujus conjugii favore comitatum Suessionensem: Dux Mutinensis Lauram Martinozziam Annæ Mariæ sororem: Mareschalli Mesleray filius (Galliæ Procerum ditissimus, utpote qui 1500000. libras annuorum proventuum possidere dicitur.) N. Hortensiam, omnes præfati Cardinalis consanguineas sibi associarunt. Ac dictus Meslerajus aliquot tonnis auri per testamentum ab eo hujus matrimonii gratia honoratus fuit, onere tamen hoc addito, ut Arma Gentilitia & Nomen Mazarinium assumere cogeretur. Hinc fit ut talis Consiliarius sæpiùs non careat etiam apud Magnates odio, ut ex Actionibus variis contra Richelium & Mazarinum Cardinales à Principibus Aurelianensi & Condæo tentatis satis superque edocti sumus: imò aliquando ipsos principes, si præsertim sint tenaciores, & non patiantur potentes Ministros suos. Optimè sibi hoc in casu prospexit Seneca, & cum effectu prospexisset si non cum Tyranno ei res fuisset. Is enim cum premi

Tac. in 14, 52, 2.

premisse videret adversariorum apud Neronem vocibus, tanquam ingentes & ultra privatum modum evectas opes adhuc augeret: quodque studia Civium in se verteret, hortorum quoque amœnitate & villarum Magnificentia quasi principem supergrederetur: & quæ alia addebantur: tempus sermoni orabat: digna est oratio ut adscribatur pro parte Quartus decimus (incipit Seneca) annus est, Cæsar, ex quo spei tuæ admotus sum: Octavus ut Imperium obtines: medio temporis tantum honorum atque opum in me cumulasti, ut nihil felicitati meæ desit, nisi moderatio ejus. Ego quid aliud munificentiæ adhibere potui quàm studia, ut sic dixerim, in umbra educata? è quibus claritudo venit, quod juventæ tuæ rudimentis affuisse videor: grande hujus rei pretium: at tu gratiam immensam innumeram pecuniam circumdedisti, adeo ut plerumque intra meipsum volvam: Egone Equestri & provinciali loco ortus proceribus civitatis annumeror? inter nobiles & longa decora præferentes novitas mea enituit? ubi est animus ille modicis contentus? tales hortos instruit & per hæc suburbana incedit, & tantis agrorum spatiis, tam lato fœnore exuberat? una defensio occurrit, quod muneribus tuis obniti non debui. Sed uterque mensuram implevimus; & tu quantum Princeps tribuere amico posset, & ego quantum amicus à principe accipere. Cætera invidiam augent: quæ quidem, ut omnia mortalia, infra tuam magnitudinem jacet: sed mihi incumbit: mihi subveniendum est: quomodo in militia aut via fessus adminiculum orarem: ita in hoc itinere vitæ, senex, & levissimis quoque curis impar, cum opes meas ultra sustinere non possim, præsidium peto. Jube eas per procuratores tuos administrari, in tuam fortunam recipi. Nec me

Tac. ann. 14.53. & 54.

in-

in paupertatem ipse detrudam, sed traditis quorum fulgore perstringor, quod temporis hortorum aut villarum curæ seponitur, in animum revocabo. Hæc Philosophus. At quid sperandum à Principe, apud quem excûsatio vitium, defensio crimen habetur? itaque unâ operâ, quemadmodum paulò ante dixi, Principis gratia & præ reliquis singularis clementia summis verbis aucupanda homini Politico, quo minus sibi à persequutoribus & accusatoribus metuat, & quam dixi apud Collegas dictatoriam authoritatem consequatur, exemplo prædictorum duorum Regiorum in Gallia Ministrorum, Cardinalium Richelij & Mazarini. Id quod fit, si tu te Principis ingenio, moribus, per omnia accommodes, neque id cures, quid ipsi conducat, honestumque sit & ex dignitate, sed quod Principi placeat: observeturque illud Taciti, ut omnia honesta & inhonesta laudare mos sit: neque negligas illud Ciceronis, ut in aures eorum fictè & simulatè quæstus tui causâ insusurres. Hisce inquam te accommodes, ore, gestibus, rebus, sermone, ac actionibus, ut non rarò te, si opus, ultra conditionis tuæ sortem submittas. Hoc autem firmissimè ipsis persuadeas omnibus argumentis & mediis undiquaque conquisitis, imò jurejurando, detestationibus extremis sanctissimè affirmes, te in omnibus sanctissimum fore, quod usque adeò facias, ut firmissima fidei tuæ spes à Principe concepta altas radices agat, ut nullæ perfidiæ suspicio illis delationibus, accusationibus apud Principem unquam locum inveniat aliquem, quum putet Princeps se tutò tibi fidere, credere, in sinum tuum effundere non solum sua omnia posse, verùm & gubernationis partem maximam committere. Hoc autem vide, præcipuè impetres, ut Princeps in Ministros inferio-

Tac. an. 2. 38. 5.

res absolutam committat potestatem, recipiendi removendique ad nutum tuum, ita enim in majori eris auctoritate, & illorum operâ ad commodum tuum tanquam servis propriis uti poteris. Et hæc practica maxime prodest fortunis augendis politico: neque teipsum commendes, vide ut aliquem habeas ex veteribus Ministris, qui in aliqua sit gratia, cum hoc contrahas amicitiam fidelissimam firmissimamque (simulando tamen) cave autem ipsi te tuaque credas, ut hic te, tua virtute potius quam precibus commotus commendare videatur; huic tu (sed cautè & non nisi oblata occasione) paria facias, ut uterque gratiam occupantes, alios ab accessu & secretioribus consiliis si non arcere, saltem à directione consiliorum & actionum præcludere possint. Qui cautus est Politicus, non solum Principis sed & Principissæ clementiam ambit, ita præcavet, ne, dum Principis expertus clementiam, à Conjugis ira periculum metuat; præsertim cum ea & aliquid in administratione regiminis participat, uti Uxor Alexii III. cogn. Angeli Imp. Orient. Euphrosyna, quæ pari authoritate cum Imperatore viro gubernare volebat, neque enim ille duntaxat, quicquid erat libitum, mandabat: sed illa etiam, pari authoritate, quæ visa erant, peragebat, imò aliquando pro sua libidine illius jussis intercedebat. Plerumque enim, ut est muliebris animus, quum videt virum in dignitate constitutum & divitiis abundantem à Principe amari, si se negligat, offenditur maximè, contra verò si sentiat Primarios Consiliarios, quos præ reliquis fides & prudentia commendant, suam quoque gratiam magni facere, singulari affectu accenditur. Et præsertim quo es major, eò te magis ad servitia quæ vis subeunda, non tantùm verbis (quæ

Nicet. in eius vita, T. VI hist. Aug p. 540.

certè

certè mulieres nisi re præstentur, non admodum movent) quàm re promptissimum offeras, idque observes unicè, ut, quos Principissa ex Ministris odio persequitur, novis semper argumentis libidini, iræ, indulgeas, & operam in persequendis ijs promptissimam pollicearis, maximè si tibi periculum ab iis metuendum. Hanc autem clementiam maximè promovet, si spem aliquam utilitatis & proventuum novorum monstres, id quod Principi etiam placet, ut clementiæ affectum conjungentes summo amore ejusmodi Politicum amplectantur: si tamen frugi est Politicus & suarum fortunarum non prodigus, ita moderabitur consilia, ut cum utilitate propria sint conjuncta.

Quamvis vulgaris Politica velit, eum qui Principatum alterius in manu habet, nunquam de suis sed Principis consiliis cogitare debere ut à Principe remunerationem & beneficiorum collationem expectet; tamen qui nec in mediis nec infimis consistere constituit, ut dubia beneficia expectet ab aliis, quæ ipse in alios conferre possit, longè aliam habet mentem, ut commoda potius cum Principe dividat (id quod minus habet invidiæ) quam ut novum beneficium cum aliorum calumniis & invidiâ expectet: poterit enim ex omnibus in Ducatu Principis proventibus citra jacturam illius percipere fructus, id quod praxis potius quam præcepta docent: hoc tamen observetur, ut præter proprias negotiationes ex Principis reditibus non unam maximam vel notabilem partem detrahas, quod peculatus crimen mereatur: sed ex omnibus exiguum, quod ne nomen quidem habeat, capias. Cum autem multas & varias habeat proventuum species: ex ijs, quæ tuis rebus & negotiationibus serviunt, potiores seligas; poteris autem hos commode

modè facere, si ministrorum singulis rebus præfectorum opera utaris, qui omnes commendatos articulos in suis rebus cum Principis damno augendis artificiosè clàm noverint, si animadvertant, ex superioribus aliquem, qui illos defendere possit, ejusdem esse ingenii, volupe faciunt, si servitia sua ipsi impertire possint. Videas autem ut à Principe impetres, in aliquibus rebus commodis tuis servientibus, privilegium tolerabili pretio emendi certam summam, cujus prætextus, si in aliis te tuum propositum fallit, maximo commodo tibi tuisque rebus esse poterit. Hæc omnia si probè observes, non poteris non ad maximas divitias pervenire super sortem tuam, & inde ad honores & dignitates genere & dignitate tua majores, maxime autem pecunia indigens aut inhians evehi.

Proxima hinc & non minor animum veri Politici subeat cura: ut pecuniam suam rectè elocet, eaque se contra adversarios tueatur, utilitatemque ex ea non exiguam percipiat (idque non usurariorum more, quod vulgatum est, cum exigua usura protrudere pecuniam; neque enim Politicus tam infensus est suæ pecuniæ, ut ei non benè prospectum & semper ditior esse cupiat) & potentissimos eadem devinciat: Fit autem potissimum, si vel Principi tuo mutuum dare possis, vel eadem Principe potentiores ambias. Ne verò tua pecunia hostem tibi emas apud Principem, cave ne thesauris collectis plurimis potentior efficiatur Princeps: itaque si videas eum ad magnificentiam & prodigalitatem proclivem, ut Nero fuisse fertur, qui divitiarum & pecuniæ non alium fructum putabat quàm profusionem, sordidos ac deparcos appellabat, quibus ratio impensarum constaret, prælautos vereque magnanimos, qui abuterentur ac perde-

Suet. in eius vit.

Nicet. in eius vit. T. IV. hist. Aug p. 525.

perderent. Aut ut Isaacius Angelus Imperator Orientis: qui in victu erat sumptuosissimus, & de ferculis distribuebat ijs, qui mensæ adstabant. Mensam omnino Solomoniam aut Sybariticam habebat, & novis quotidiè, ut ille, vestibus utebatur: nec erat ejus convivium aliud, quam collis panum: saltus ferarum; piscium mare; vini oceanus: alternis diebus lavacris se reficiebat; pastillis & unguentis omnis generis delibatus, instar Pavonis superbi se ostendebat; & ut sponsus è thalamo, aut ut Sol ab Oriente, ita ipse è palatio quotidie prodibat. Gaudebat facetiis & mollibus cantilenis: morionibus, scurris, histrionibus, parasitis, mimis, cantoribus palatii fores patebant: inprimis verò immensis substructionibus delectabatur: si inquam his Imperatoribus similem nactus es Principem; adjuves eundem, ut maximam non tantum pecuniarum vim suis profundat ministris, tibi potius faventibus: (vide ut citra damnum tuum, gratiam majorem quàm Princeps, deportes) sed & amplissimos fundos & prædia: illam verò ex his non recuperare poterit: si verò hæc abalienaverit, reditus minuentur, ut citra oppressionem suorum proventuum summam priorem adæquare & inde potentior evadere nequeat: sin ad avaritiam eum inclinare senseris: uti huic vitio addictus præ aliis fuisse traditur Basilius Porphyro genitus Imperator Constantinopolitanus: erat certè is prodigiosè avarus & tenax; fertur enim ducenta millia talentûm auri in thesauris habuisse; nam alterius pecuniæ nullus iniri numerus potuit: adeò ut conclavibus repletis, eam terræ mandarit, anfractibus instar labyrinthorum effossis: si ejusdem ingenii Princeps tuus est, ne sordidus efficiatur, sibi tenax quicquam detrahat, sed ut lautè & prodigè vivat, ex proven-

Zon. in eius vita. T. IV hist. Aug. p. 777.

tuum

tuum amplitudinis pollicitatione persuadeas: inde hoc agas, ut exactionibus nimiis subditi exhauriantur; semper eò quæsito summæ necessitatis prætextu: exemplo Alexii Comneni & Nicephori Logothetæ Imperatorum Orientalium, quorum ille cum bellis exhaustus impensarum egeret, pecuniæ colligendæ rationes ab æquitatis opibus abhorrentes excogitavit: hinc secutæ possessionum ubivis sitarum descriptiones, hinc vulgares illæ appellationes Hypertimorum & Hyperpleorum excogitatæ: quasi supercensa & redundantia dicas; aliàs alii denique vexationum modi subditorum exhauriendorum causa reperiebantur: hic non destitit alia super alia excogitando in jacturam subditorum, quo suæ avaritiæ inserviret. Pauperes militare coëgit, quibus ditiores arma subministrabant & tributa: insuper & quæstores instituit, per quos vectigalia augerentur: hi etiam meliora rerum immobilium à propriis dominis abripientes publicabant. Excogitavit præterea quomodo profuturum quisque tributum penderet, non sine maxima animi lætitia: à qua quidem pensione non Ecclesiarum cultores, non ptochia & pauperum hospitalia, non gerocomia, ubi senes nutriebantur: non denique monasteria erant salva; sed & qui parvum haberent agellum, qui tenuem victum subministrabat cultori, dare cogebantur avarissimo Principi vectigal. Si quos autem reperit ab egestate ad divitias quacunque vel fortunâ vel industria evectos, ab iis veluti reperto thesauro emulgebat quantum potuit: ut non plane iniquum fortassis quis æstimare possit factum ejusdem Imperatoris: quando cerulario aliquo, de centum libris, quas possidebat, nonaginta sustulit, decem tantum ei relictis: nam quid opus est subdito magnum pecuniæ cumulum

Ex Glyca Besol. hist. Constant. p. 238.

P. Diac. in vita eius. T. IV. hist. Aug. p. 614. & 615. Cuspin.

Vid. Besol. de AErar. publ. c. 4 n. 17.

Vid. P. Diacon. l. cit.

mulum possidere? si habet unde se commodè alere potest, sat est: abscindendæ rusticis opes irritamenta malorum. Horum omnium vestigiis, ut Princeps insistat, admoneas: ne, si maximè primò redituum augmentum percipiat, tempore necessitatis conferre & debita solvere possint subditi. Cùm enim Princeps potentior non efficiatur unâ atque altera exactione ultra facultates subditorum extorsa, ut Fiscus turgescat instar lienis, (quod Trajanus simile dixit) ex quo reliqua membra tabescunt, & tandem tota Respubl. intereat: sed si divites sint, ut quando aut necessitas flagitaverit, aut per intervalla temporum thesaurum ope subditorum augeri libuerit, semper habeant quod dent: unde Promptitudinem suorum subditorum Princeps semper retinet; (aliter ac egit Romanus Argyropilus Imperator in Oriente, qui obsoleta patrum debita à liberis exegit: inde multi paternis ædibus & fundis pellebantur, & pristinis opibus spoliati, ad insignem egestatem adigebantur) qui verus est modus augendæ potentiæ; quem Alexandrum Severum Imperatorem non ignorasse legimus; qui cum exhaustum, & ad maximam inopiam largitionibus redactum ærarium ab Heliogabalo antecessore accepisset, minuendo vectigalia, sola frugalitate opes recuperavit, ut potentissimum Imperium Successori reliquerit. Neque fortunis subditorum ita faveas, quin potius eos quoquo modo apud Principem, spe commodorum promissâ, exactionibus novorum onerum, censuum impositione exhaurias: præeunte tibi Joh. Puzeno, Imperatoris in Oriente Manuelis Comneni Quæstore primario: qui erat ad Remp. gerendam callidissimus, vectigalium veterum exactor acerrimus, novorumque inventor solertissimus; accuratus Quæstor, parcus

Zon. in eius vita T. IV. hist. Aug p. 788.

Vid. Lamprid. in Alexandro Severo.

dispensator, fœnerator atque exactor acerbus. Aut, uti Licinium Julii Cæsaris Libertum, quem Augustus dein Galliæ præfecerat, fecisse ab Historicis accepimus; cum enim solerent singulis mensibus à Gallis tributa conferri, ipse quatuordecim menses fecit, ut cumulatius ditesceret. At cum graviter apud Augustum à Gallis eo nomine accusaretur, ac vitæ periculum sibi imminere non dubitaret: ea quæ diu cumulaverat Augusto dedit, quo mortem deprecaretur: ingeniosum mehercle inventum. Hinc etiam, ô Politice! hoc commodum sperandum, ut non solum Princeps semper tuâ ope, tuâ pecuniâ, vel tuis egeat consiliis, nec facile tibi quicquam ab eo periculi metuendum fiet; sed & tu ipse magnam inde authoritatem tibi paries: in viâ transeunti nemo non loco cedet: tibi optimates & alii obvii venerationem capite, manibus, pedibusque exhibebunt: & honorificâ officiorum oblatione suam promptitudinem atque inserviendi studium, verbose pollicebuntur. Si verò incideris in ejusmodi Principem, qui in suorum salutem pronus & damno subditorum commodum sibi comparare nolit, cui Tiberii Cæsaris Apophthegma in ore: Boni pastoris esse tondere pecus, non deglubere: hunc artificiose à cura regendæ Reipubl. & justitiæ administratione, dein œconomica avoces, ijs actionibus ad quas natura proclivem animadvertis: vel conjugem ambias (cum mulierculæ avaræ potissimum sint, & spe utilitatis maximè, ut dixi, moveantur,) illique ut Principem blanditiis persuadeat, auctor sis. Hæc verò omnia effectui dare facile poteris, si nactus fueris Principem bonum & probum nimis, qui ex suo ingenio alios judicans, omnia tibi & in perniciem Reip. pro lubitu suadenti credet. Verùm si ingenio Francisci I. Gallo-

Nicet. in vit. Man. Comn. *T. V. Hist. Aug. p. 532.* *Dion.* *Besold. de AEr. Publ. c. 7. n. 3.* *Dion.*

Gallorum Regis acerbior fuerit, qui suo consilio potius, quàm ejusmodi Politicorum salutem suorum procurare velit, ut facile opibus potens efficitur, ita difficile erit Politico, sub eo Principe perpetuam sperare fortunam, ut non ab inclementia & odio ejusdem evertatur. Aliâ ergo viâ ut perpetuò suis consulat rem, aggrediatur, &, quod paulò ante dixi, Principes potentiores viva opera pecuniæ devinciat: ut si Princeps tibi infensus periculum minitetur, alio defensionem & patrocinium quæras: apud Reges scil. ut vel intercessione tibi patrocinentur, vel data occasione defensionem tui suscipiant. Si verò tam faventem habeas fortunam, ut tu non tantùm divitiis maximis potens evadas, (id quod sub probo & incauto Principe fieri potest) sed etiam familiæ tuæ præcipuos ad similes fortunas promovere possis; (cave tamen te potentiores sint, ne, quod tu aliis, ipsi tibi faciant) ut ita periculum tibi minitantibus te vi opponere, & si usus postulat in seditionibus (quarum aliquando auctor prudens Politicus existit) alios opprimere possis, ut etiam Principes te metuant; quod probè observavit Dux Gallus Espernonius, qui Henrico III. Regi inter intimos, Henrico IV. etsi suspectus, inter Regni præcipuos habitus, fortunam ita faventem & quasi in vinculis habuit, ut non ausus fuerit (præfatus Henricus IV.) subvertere ingenti mole colossum, cujus ab immani casu timebatur strages. Tutior itaque hæc videtur via contra Principis iram & persecutiones defendendi, quâ & aditus ad aliam vitæ monstratur conditionem, quod Medicæam familiam inter Italos fecisse non sine successu legimus & in historiis exempla testantur, quàm periculosum sit potentes persequi & in exilium agere. Pro multis sufficit apud Romanos exemplum

B. Gramond. H. G. l. 3. p. 227.

Vid. Sal-lust. Bell. Catilin. Catilinæ; qui pulsus Roma civitatem evertisset, nisi inopiæ vires ejus & libidinem fregissent; cum maximo tamen urbis & multorum civium damno.

Dixi paulo ante, in elocanda pecunia nec usurarios nec fœneratores Politicum imitari debere; id enim præterquam quod vulgatum & odiosum sit, animumque & ingenium sordidum indicet, parum adfert commodi. Itaque hoc agas, ut loco usurarum hypothecam fundi fertilissimi & variorum commodorum aptissimi cum usufructu tradat Princeps, donec sortem tibi reddere possit: præcave autem, ne aut citò possit reddere, aut tibi per annos certos excolendus fundus sine impendio concedatur: vide sis ut per ministros ejus loci, vel incuriâ, vel negligentiâ, vel astutiâ reditus minuantur mature, antequam de isthoc fundo cogitasse videaris, ut factâ inquisitione usuris non adæquati reditus inveniantur; aut per ministros extenuentur, ut tu plus beneficii in Principem tulisse, quàm percepisse utilitatis videaris. Non autem verus modus est augendi reditus, & usumfructum majorem percipiendi si servitia rusticis majora imponas, aut censum augeas, præterquam enim, quod tibi offensi reddantur & causam apud Principem conquerendi de te habeant, exhauriuntur subitò, ut planè deinceps deficiant: sed hoc agendum, ut amorem concilies humanitate & affabilitate, quod maximè rusticos movet, & liberales promptosque efficit, ut, quod debitum denegarent coacti spontaneo dein faciant motu. Itaque multa prædia instruas, blandis verbis invites primò, quando servitia impones, donec assuefacti jure ad labores adigi possint. Deinde proventus rusticorum tu ipse emas, quos majori pretio divendere vel per te vel per alium, & inde lucrum maximum percipere possis.

Ulti-

Ultimò non negligenda tibi vitæ domesticæ cura, ne opes & divitias largiter profundas, nec tamen sordide vivas, quod maximè cum magnanimitate & heroica virtute (quæ homini politico simulanda sunt) pugnat. Itaque cum officiariis & ministris adstrictioribus per alios agas, ut necessaria esculenta mittant tuo nomine viliori pretio empta vel alio modo comparata: tu tamen pecuniam nunquam restituas, neque illi repetere audent, quin gratulantur sibi, si hisce exiguis gratiam tuam mereri possint; idque cum plurimi sint, modò ab hoc modò ab alio obtineas: quod optime observavit supra allegatus Johann. Puzenus: qui in re familiari augenda adeò providus erat, ut esculenta, & pisces maximos ac pinguissimos sibi missos, ter aliquando in foro venditos, toties reciperet ab aliis redemptos, qui operâ ejus egebant: ita pro piscatoribus erant ei pisces sorte commutata, quibus magnitudo pro hamo, pinguedo pro esca erat: itaque prætereuntes ad emendos attrahebant. Ac Consiliarius primarius (nomen non exprimitur) Isaaci Angeli Orientalis Imperatoris, qui adeò mercatorio ingenio erat, tam inexplebili accipiendi fame flagrabat, ut non aurum duntaxat & vestes acciperet, sed & alia minuta quoque, usque ad pepones & cætera esculenta, & omnis generis poma. Non negligenda etiam culina, cerevisiaria, cella vinaria Principis, quæ non magni æstimantur; unde sine impendio tuo lautè vivere tuisque reditibus optimè consulere poteris.

Nicet. in vit. Man Comn. T. V. Hist. Aug. p. 533.

Id. in vit Isaac. Ang. T. V. hist. Aug. p. 524.

Ad modum prædictum meo judicio rectè homo politicus (quoad fortunam propriam) sibi consulit. Hoc unum tamen monendum si tibi sint filii aut filiæ, illos maturius iis artibus formandos tradas, has vel divitiis potentioribus

vel præcipuis familiis eloces, qui utraque fortuna præstò tibi esse, vel tuos promovere possint.

Sicque hoc meum Politicum Compendium finio: Teque ô Politice future! rogo, oro, obtestor, si tibi rectè consulere, & te à periculo præsentissimo immunem reddere volueris, ne tu ulli credas, ulli fidas, ulli quidquam operæ præstes, nisi utilitatem inde percipias: omnia simules dissimulesque, studiosè animum aliorum explores, tuum recondas abstrusissimo etiam loco, aliis ex insidiis potius sis, quàm teipsum perdas: Fidus enim hodiè cum nullus sit, cur tu fidem præstes aliis? cur aliis cum tuo damno gratificeris opellam? cur tu animum alicui credes, qui ab aliis tibi metuas potius, quàm fidos opineris? si in hisce paucis erratum quidquam videatur, ut facile fieri potest, corrigas quæso. Multis certè hæc politica præcepta maximum ad summum honoris dignitatisque fastigium consequendum, & maximas divitias adipiscendas profuere: & idem tibi tuisque contingat, opto. Promisi hæc præcepta politica illi, qui ad altiora adspirare cupit, ut Dominatum mutata Rempubl. adquirere potius, quàm aliis servire velit: verùm cum hæc scriberem animum mutavi ut animum tuum explorarem: idque feci tui causâ, ut videres certissima hæc fuisse aliorum exemplo, quæ tuo experieris periculo. Hisce vale iterumque vale, & mihi fave, tuis fortunis studiosissimo.

Hæc quicunque legis, ne decipiaris Amice:
Sunt mala mixta bonis, & bona mixta malis.
Florilegas cautè quæso sequaris apes.

FINIS.